Näyttelypalkkiomalli

Valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto

6.11.2020

Teemu Mäki, Suomen Taiteilijaseura
Anna Rikkinen, Ornamo
Kimmo Levä, Suomen museoliitto

Suomen Taiteilijaseura
on kuvataiteen asiantuntija- ja edunvalvontajärjestö, joka edustaa yli 3 000 kuvataiteilijaa.

Suomen museoliitto
on museoalan keskusjärjestö, jolla on 211 yhteisöjäsentä, ja joka edustaa ammatillisesti hoidettuja museoita.

Ornamo
on muotoilualan asiantuntijajärjestö, johon kuuluu lähes 2 700 jäsentä.

Vakiinnutetaan Suomeen näyttelypalkkiomalli

Näyttelypalkkio on taiteilijalle maksettava korvaus museonäyttelyn eteen tehdystä työstä.

1. Perustetaan mallin muodostamiseksi taiteilijoiden, museoiden ja valtion edustajista koostuva työryhmä.

2. Pilotoidaan eri tukimalleja kansainvälisiä esimerkkejä hyödyntäen.

3. Huomioidaan lisärahoitus näyttelypalkkioille ensi vuoden talousarviossa.

KUVATAITEEN KENTTÄ

Suomalaiset ovat museo- ja kuvataidekansaa

Vuonna 2018 suomalaisissa museoissa, gallerioissa ja kuvataidetapahtumissa vieraili yli

4,6 miljoonaa kävijää

joista

2,4 miljoonaa
ammatillisesti hoidetuissa taidemuseoissa.

Vuonna 2019 näyttelyihin
(muut kuin kokoelmanäyttelyt)
suomalaisissa museoissa osallistui yli 800 kuvataiteilijaa.

Kuvataiteilijat luovat taiteelliset sisällöt, joita näyttelyihin tullaan katsomaan.

Frame Contemporary Art Finland: Kuvataiteen tilastot 2018

Kuvataiteilijat ovat korkeakoulutettuja ammattilaisia, mutta taiteilijoista pienituloisimpia

- Tulot tulevat muusta kuin taiteellisesta työstä
- Ei työllistäviä rakenteita, kuten teattereilla ja orkestereilla. VOS-museot eivät säännönmukaisesti maksa taiteilijoille korvausta näyttelyiden pitämisestä.
- Näyttelyn järjestäminen kuvataiteilijan työn ydin: merkittävä vaikutus uralle
- Kokoelmaostoja tehdään yhä vähemmän
- Kilpailu apurahoista: kuvataiteessa **8 % hakijoista** saa valtion taiteilija-apurahan

Museoiden näyttelybudjetista

- Taiteilijoille maksettavien korvausten osuus: **10 %** (työpalkkiot 3 %, tekijänoikeuskorvaukset 7 %)
- Muut työkorvaukset (arkkitehdit, kuraattorit yms.): **9 %**
- Kuljetukset: **10 %**
- Vakuutukset: **5 %**
- Muut kustannukset (rakennustarvikkeet, viestintä, konservointikustannukset jne.): **20%**
- Kiinteistökulut 33%

Taidenäyttelyiden järjestämiseen liittyvistä sopimus- ja korvauskäytännöistä. Työryhmän loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:4. s. 28.

MIKÄ ON NÄYTTELYPALKKIO?

SUOMEN TAITEILIJA SEURA

ornamo

SUOMEN MUSEOLIITTO
FINLANDS MUSEIFÖRBUND
FINNISH MUSEUMS ASSOCIATION

Näyttelypalkkio on korvaus taiteilijalle museonäyttelyn eteen tehdystä työstä

- Näyttelyn suunnittelu ja tuotanto
- Näyttelyn ripustus ja purku
- Oheisohjelma: opastukset, yleisötilaisuudet
- Näyttelyjulkaisun laadinta

Eri asia kuin tekijänoikeuslain mukainen näyttelykorvaus teosten julkisesta esittämisestä – yksi ei korvaa toista!

!

Keskustelu näyttelypalkkioista liittyy laajempaan keskusteluun taiteilijoiden toimeentulon parantamisesta.

Näyttelypalkkion vaikutukset ovat merkittäviä

- **Parantaa kuvataiteilijan toimeentuloa ja työllistymistä omassa työssään**
- **Vahvistaa museoiden taloutta**
- **Mahdollistaa taiteilijan osallistumisen laajemmin näyttelyn tuotantoon ja tuottaa parempia näyttelysisältöjä museoille**
- **Edistää laajemmin kuvataiteen alan yhtenäisiä sopimus- ja korvauskäytäntöjä**
- **Lisää taiteilijan työn arvostusta**

Opetus- ja kulttuuriministeriön näyttelypalkkiokokeilu (2017–2019) päättyi juuri hyvin tuloksin

- Museoille suunnattu erityisavustusmuoto oli tarkoitettu taiteilijoille maksettavien näyttelypalkkioiden kattamiseen.
- Kokeilusta tehty **arviointiraportti suosittelee tukimallin vakinaistamista**, jota kannattavat sekä taiteilija- että museokenttä.
- Edellyttää palkkiomallin rakentamista ja näyttelypalkkioihin kohdennettua lisärahoitusta.
- Pääministeri **Sanna Marinin** hallituksen ohjelma 2019 (3.7.1 Kulttuuri, nuoriso ja liikunta-asiat): *”Selvitetään minimikorvausten määrittelemistä eri taiteenaloilla korvauskäytäntöjen yhtenäistämiseksi.”*
- Sivistysvaliokunta tuki näyttelypalkkiokokeilun laajentamista ensimmäisen vuoden jälkeen.

Kuvataiteen rahoitus on ollut pitkään kuopassa.

Valtion rahoitus taiteenaloittain 2017

Taiteen edistämiskeskus, Suomen Elokuvasäätiö sekä teatterin, tanssin ja orkestereiden valtionosuudet

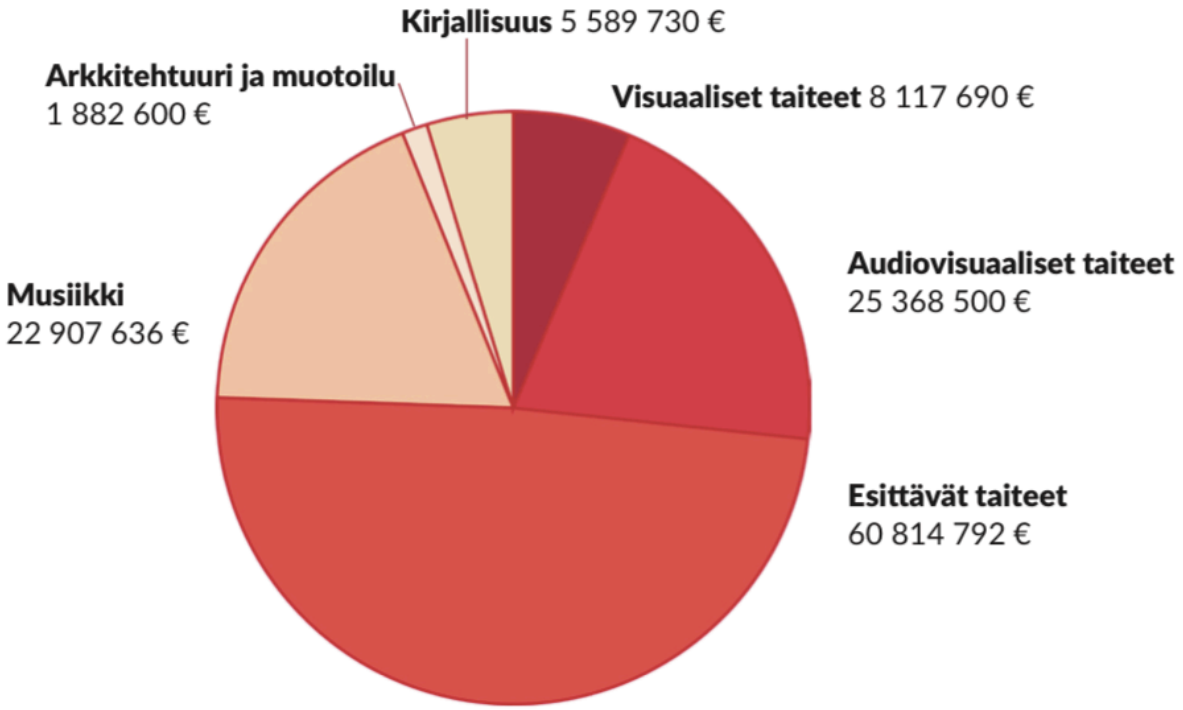

Valtion taiteenalakohtaisesta rahoituksesta visuaalisen taiteen osuus on 6,5 %.

Alan rahoitus on alhainen verrattuna muihin taiteenaloihin ja suhteutettuna sekä ammattikuvataiteilijoiden määrään että alan kävijämääriin.

Cuporen tietovihko: Valtion taide- ja taiteilijapolitiikka 2019.

Näyttelypalkkion tavoitteet

Takaa taiteilijalle korvauksen taidenäyttelyn järjestämiseen liittyvästä työstä

Edistää museoiden ja taiteilijoiden tiiviimpää yhteistyötä ja sitoutumista yhteisiin näyttelytuotantoihin

Vahvistaa museoiden taloutta ja taiteilijoiden toimeentuloa

Edistää sopimus- ja korvaus-käytäntöjä

Niihin pääsemiseksi luotava selkeä ja konkreettinen tukimalli:

Hyviä esimerkkejä eri malleista käytössä useissa Euroopan maissa.

Räätälöidään Suomeen sopiva malli kansainvälisiä esimerkkejä hyödyntäen ja eri malleja pilotoiden.

Ruotsin malli (MU-sopimus)

- Kiinteä tekijänoikeusosuus (U) ja sopimuksenvarainen osuus (M), jolle on määritelty tuntihinnat.
- MU-sopimus sitoo valtion omistamia museoita, muille suositus.
- Korvauksen määrään vaikuttavat näyttelyn järjestäjän koko, näyttelyn kesto sekä näyttelyyn osallistuvien taiteilijoiden määrä.
- Korvaukselle määritelty näyttelykohtaiset minimitasot: Taiteilija saa aina yksityisnäyttelystä vähintään 5 700 kruunun (540 euroa) näyttelykorvauksen, 2–3 osallistujan ryhmänäyttelystä vähintään 3 500 kruunua (330 euroa) ja 4–20 osallistujan ryhmänäyttelystä vähintään 2 400 kruunua (227 euroa).

Keskustelua näyttelypalkkioista ja kuvataiteilijoiden toimeentulosta käydään nyt ympäri maailmaa.

Muissa pohjoismaissa malli on jo käytössä, Ruotsissa 1970-luvulta lähtien.

Kuvataidejärjestöjen kansainvälinen kattojärjestö International Association of Art (IAA) pitää näyttelypalkkiojärjestelmän vakiinnuttamista erittäin tärkeänä.

NÄYTTELYPALKKIO-MALLIN RAHOITUS JA HALLINNOINTI

Kohti näyttelypalkkiomallin juurruttamista Suomessa: Seuraavat askeleet

1. Näyttelypalkkiojärjestelmän muodostamista varten perustetaan taiteilijajärjestöjen, museokentän ja valtion edustajista koostuva työryhmä.

2. Pilotoidaan erilaisia tukimalleja kansainvälisiä esimerkkejä hyödyntämällä.

3. Jatketaan rinnalla OKM:n näyttelypalkkiokokeilun (2017–2019) mukaista hakuperustaista tukimuotoa, jotta katkosta ei pääse syntymään: Lisärahoitus näyttelypalkkioiden jatkamiseksi huomioidaan ensi vuoden talousarviossa

Näyttelypalkkiojärjestelmän kustannukset

Noin 1 miljoonaa euroa vuodessa

- tarkoittaa 0,8 % lisäystä valtion kulttuuribudjettiin (450 miljoonaa euroa).

Kokoaan suurempi vaikutus!

Suomen Taiteilijaseuran ja Ornamon pilotin (2015) mukaan **yksityisnäyttely** vastaa taiteilijalle keskimäärin noin **kuukauden työpanosta** ja **ryhmänäyttely viikon työpanosta**.

Arvio näyttelypalkkioiden kustannuksista on laskettu vuosien 2015 ja 2016 kotimaisten museonäyttelyiden pohjalta. 2015 ja 2016 Suomen taidemuseokohteissa pidettiin noin 250 taidenäyttelyä vuodessa. Näyttelyiden ja niihin osallistuvien taiteilijoiden määrä säilynyt samalla tasolla vuonna 2019.

Vuosittain yli **800 taiteilijaa** osallistuu museonäyttelyyn (muut kuin kokoelmanäyttelyt). Näistä noin **130 on yksityisnäyttelyitä, loput 670 osallistuu ryhmänäyttelyihin** (v. 2019).

Taiteilijan työpanoksen arvon määrittelyssä voidaan hyödyntää esim. Kunnallisen virka- ja työehtosopimuksen palkkahinnoittelua **Museopalvelujen asiantuntijatehtävät (02MUS040)**: **2 368,40 € / kk**. Viikkopalkka on tällöin **592 €**.

Yksityisnäyttely:
130 kuukautta työtä x 2 368,40 € x työnantajan sivukulut 24 % = **382 000 € vuodessa**

Ryhmänäyttely:
670 työviikkoa x 592 € x työnantajan sivukulut 24 % = **492 000 € vuodessa**

Yhteensä 874 000 €

KVTES 2018–2019 Liite 2: Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujen henkilöstö

Kiitos ajastanne!

Teemu Mäki
Puheenjohtaja, Suomen Taiteilijaseura
teemu.maki@artists.fi

Anna Rikkinen
Asiantuntija, Ornamo
anna.rikkinen@ornamo.fi

Kimmo Levä
Pääsihteeri, Suomen museoliitto
kimmo.leva@museoliitto.fi

SUOMEN TAITEILIJA SEURA

ornamo

SUOMEN MUSEOLIITTO
FINLANDS MUSEIFÖRBUND
FINNISH MUSEUMS ASSOCIATION